مبانی بازیگری

بلّا مرلین

ترجمهٔ [illegible] حاجی ملاعلی

www.ketab.ir

www.ketab.ir

Merlin, Bella

سرشناسه: مرلین، بلا، ۱۹۶۵ ـ م.

عنوان و نام پدیدآور: مبانی بازیگری/ بلا مرلین؛ ترجمهٔ علی حاجی‌ملاعلی.

مشخصات نشر: تهران: قنوس، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۳۳۶ ص.

شابک: ۹۷۸ـ۶۰۰ـ۲۷۸ـ۰۸۷ـ۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: .Acting: the basics, 2010

موضوع: بازیگری (نمایش)

شناسه افزوده: حاجی‌ملاعلی، علی، ۱۳۵۶ ـ، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۲ م ۴ م/PN ۲۰۶۱

رده‌بندی دیویی: ۷۹۲/۰۲۸

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۳۲۳۵۶۵

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Acting
the basics
Bella Merlin
Routledge, 2010

www.ketab.ir

[illegible] ققنوس
تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهید ای ژاندارمری،
شمارهٔ ۱۱۱، تلفن ۶۶۴۰[illegible]
* * *
بلّا مرلین
مبانی بازیگری
ترجمهٔ علی حاجی ملاعلی
چاپ اول
۱۱۰۰ نسخه
۱۳۹۳
چاپ پژمان
حق چاپ محفوظ است
شابک: ۴ ـ ۰۸۷ ـ ۲۷۸ ـ ۶۰۰ ـ ۹۷۸
ISBN: 978 - 600 - 278 - 087 - 4
www.qoqnoos.ir
Printed in Iran
۱۷۰۰۰ تومان

فهرست

مقدمه ۱۳
درآمدی تاریخی ۱۴
جامعه‌شناسی ۱۴
پیشگامان بازیگری معاصر ۱۵
«آسان‌ترین راه» ... است» ۱۶

۱. «ماسک یا چهره؟»: مختصری از تاریخ بازیگری ۱۹
مشاهده شدن ۱۹
تأثیرگذار بودن ۲۰
عوامل تأثیرگذار ۲۰
دوران کلاسیک ۲۸
قرن هفدهم ۳۳
قرن هجدهم ۳۶
قرن نوزدهم ۴۴
قرن بیستم ۵۱
قرن بیست و یکم ۵۷
خلاصه ۵۹
برای مطالعهٔ بیش‌تر ۶۰

۲. «می‌توانم انجامش دهم!»: آموزش بازیگری ۶۳
آیا نیازی به آموزش هست؟ ۶۳

www.ketab.ir

تحولات تاریخی آموزش بازیگری ۶۴
چه وقت؟ چگونه؟ و چرا آموزش؟ ۶۵
چه چیزی را باید آموزش دید؟ ۶۸
تنفس ۷۰
بدن ۷۲
صدا ۸۶
تخیل ۹۴
عوا[illegible] ۱۰۳
[illegible] ۱۱۳
با[illegible] آموزش ۱۱۵
خلاصه ۱۱۶
برای مطالعهٔ بیش‌تر ۱۱۷
۳. «شما نقش گرفتید!»: ازمو[illegible]ری ۱۱۹
درگیری‌های روانی ۱۱۹
نکتهٔ آزمون بازیگری چیست؟ ۱۲۲
شخصیت‌های نمایش ۱۲۴
آزمون‌گیرندگان از شما چه می‌خواهند؟ ۱۲۷
تحقیق ۱۲۹
خواندن ..... ۱۳[illegible]
تک‌گویی‌ها ..... ۳۱[illegible]
انتخاب بازیگر برای آگهی‌های تبلیغاتی ۱۳۸
راهبردهایی برای معقول ماندن ۱۳۹
خلاصه ۱۴۲
برای مطالعهٔ بیش‌تر ۱۴۲

www.ketab.ir

۴. «ساخت شخصیت»: فرایندهای تمرین ۱۴۵
قدرت تکرار ۱۴۶
کارگردان در تمرین ۱۴۶
هنر توجه پویا ۱۴۹
ساختار تمرینات ۱۵۲
محرک‌های روانی درونی ۱۵۳
مرکز تفکر ۱۵۴
[illegible] ۱۷۱
[illegible] ۱۸۳
[illegible] ۱۸۷
شکسپیر ۱۸۸
اجراهای تمرینی ۱۹۳
تمرین با تجهیزات [illegible] ۱۹۳
تمرین با لباس ۱۹۴
تمرین در برابر دوربین ۱۹۵
چه کسی گفت آسان است؟ ۱۹۹
خلاصه ۲۰۰
برای مطالعهٔ بیش‌تر ۲۰۰
۵. «شروعی دیگر، نمایشی دیگر»: اجرا ۲۰۳
تماشاگر ..... [illegible]
خودآگاهی دوگانه ..... [illegible]
فضا را خلاقانه احاطه کنید ۲۰۶
فضا را از نظر صدا احاطه کنید ۲۰۷
اجرای تنهاگویی‌های شکسپیر ۲۰۹
وحشت از صحنه ۲۱۰

www.ketab.ir

بازیگری فیلم ۲۱۷
بازیگری تلویزیون ۲۳۴
و سرانجام این‌که... ..... ۲۳۶
خلاصه ۲۳۶
برای مطالعهٔ بیش‌تر ۲۳۷

۶. «دست به دست کردن باتوم»: یازده مأمور اجرای بازیگری... ۲۳۹
روس‌ها: کنستانتین استانیسلاوسکی (۱۸۶۳–۱۹۳۸) ۲۴۱
[illegible] (۲۰۰۸) ۲۴۵
فسپرت مایرهولت (۱۸۷۴–۱۹۴۰) ۲۴۸
تئاتر ما[illegible]ت (۱۹۶۹) ۲۵۰
میخائیل [illegible]وف (۱۸۸۰–۱۹۵۵) ۲۵۴
سخنی با بازیگران (۱۹[illegible] ۲۵۶
آمریکایی‌ها ۲۶۰
لی استراسبرگ (۱۹۰۱–۱۹[illegible] ۲۶۱
بازیگری به شیوهٔ متد (۱۹۸۸) ۲۶۳
استلا آدلر (۱۹۰۱–۱۹۹۲) ۲۶۶
تکنیک بازیگری (۱۹۸۸) ۲۶۸
سنفورد میسنر (۱۹۰۵–۱۹۹۷) ۲۷۱
بازیگری سنفورد میسنر (۱۹۸۷) ۲۷۲
دیوید مَمِت (۱۹۴۷–) ..... [illegible]
درست و نادرست: بدعت و عادت برای بازیگر (۱۹۹۸) ۲۷۷
اروپایی‌ها: یِژی گروتفسکی (۱۹۳۳–۱۹۹۹) ۲۸۰
به سوی تئاتر بی‌چیز (۱۹۷۵) ۲۸۲
یوجینیو باربا (۱۹۳۶–) ۲۸۴
قایق کاغذی (۱۹۹۵) ۲۸۶

www.ketab.ir

ژاک لوکوک (۱۹۲۱–۱۹۹۹) ۲۹۱
بدن شاعرانه (۲۰۰۱)..... ۲۹۲
نمونهٔ شرقی: تاداشی سوزوکی (۱۹۳۹–)..... ۲۹۷
روش بازیگری (۱۹۸۶)..... ۲۹۹
جمع‌بندی..... ۳۰۲
خلاصه ۳۰۳
و سرانجام این‌که... ..... ۳۰۴
واژه‌نامه ۳۰۷
کتاب‌ ۳۱۷
نمایه ۳۲۵

www.ketab.ir

www.ketab.ir

مقدمه

این کتابی درباره بازیگری نیست نه درام، مطالعات تئاتر یا اجرا. این کتابی دربارهٔ روش بازیگری مایکل چخوف است که در راستای تکامل آن گام برداشته‌اند. این کتاب مطالبی از منابع متعددهٔ گوناگون، دیدگاه‌هایی از تجربیات شخصی من به عنوان یک حرفه‌ای در صنعت اندرکار و اطلاعاتی جدید از بازیگران همکارم را در هم می‌آمیزد. هدف این کتاب معرفی گروهی از اساتید و متفکرانی است که در شکل‌گیری حرفه ما بازیگران مؤثر بوده‌اند. به اضافهٔ دیدگاه‌هایی دربارهٔ دشواری‌ها و مهارت‌هایی که ممکن است شما در مسیرتان با آن‌ها مواجه شوید. از بسیاری جهات من شما را به میز ضیافت مهمان می‌کنم و شما می‌توانید متناسب با ذائقه‌تان انتخاب کنید.

به عبارت دیگر، این کتاب یک کتاب درسی مقدماتی در آن دسته کتاب‌های «چگونه عمل کنیم؟» نیست. زیرا فراگرفتن چگونه عمل کردن از یک کتاب دشوار است. بازیگری هنری است که از طریق تجربه، یعنی شدن شدن و عمل کردن، به دست می‌آید. زیرا تمام جنبه‌های شخصیت شما از قبیل: بدن، صدا، تخیل، عواطف و روحتان را درگیر می‌کند. با این حال از طریق زبان نوشتاری می‌توان ایده‌های بی‌شماری را به اشتراک گذارد. و به همین دلیل مبانی بازیگری نوشته شده است. محتوای این کتاب هم مباحث

www.ketab.ir

آکادمیک و هم صنعت بازیگری را در بر می‌گیرد، و برای هنرجوی مدرسهٔ تئاتر حرفه‌ای یا هنرجوی بازیگری در دانشگاه کاربرد دارد. (و می‌تواند برای یک حرفه‌ای کارکشته نیز مفید باشد.) بنابراین امیدوارم اشتیاقی را در شما برانگیزم تا بازیگری عملی را با کنجکاوی اندیشه‌ورزانه تلفیق کنید. چون به نظر من، به عنوان یک بازیگر حرفه‌ای که در مدارس تئاتر و دانشگاه‌ها تدریس کرده‌ام، از طریق پیوند زدن تجربیات به مطالعات دیگران، دستاوردهای بسیار زیادی حاصل می‌شود. بدین منظور ما با مرور تاریخی آغاز می‌کنیم.

قرائن تاریخی

هر کاری که ما در این برنامه‌ی دهم تکامل‌یافتهٔ چیزی است که قبلاً رایج بوده است. درک «پیشینه‌ی تاریخی» هم مفید است و هم ضروری. زیرا شما می‌توانید آن را به زمینه‌ی حال حاضر ربط دهید. بنابراین سفرمان را با رشد بازیگری در طول چهارصد سال اخیر که دوران «الیزابتن» معروف است آغاز می‌کنیم. در فصل اول با عنوان: «ماسک یا صورت»، مختصری پیرامون تاریخ بازیگری، شواهد و قرائن این را که پیشروها، به ایزار بازیگر، کارگردان، فیلسوف یا دانشمند بوده‌اند، چگونه از ابعاد مختلف به این حرفه نگاه کرده‌اند بررسی می‌کنیم. در میان آن‌ها به‌تدریج نوعی «واقعیت» شکل گرفت که امروزه ما در اغلب روش‌های بازیگری صحنهٔ تئاتر و پردهٔ سینما با آن آشنا هستیم. سپس قرن به قرن پیش می‌رویم و به برجسته‌ترین افراد آن‌ها می‌پردازیم. بخش برای مطالعهٔ بیش‌تر در انتهای فصل نیز مهم‌ترین منابعی که در این فصل از آن‌ها مراجعه شده ارائه می‌شود.

جان کلام

سپس کتاب مبانی بازیگری سفر حرفه‌ای بازیگر را دنبال می‌کند.

در فصل دوم با عنوان: «می‌توانم انجامش دهم!»: آموزش بازیگری،

www.ketab.ir

روش‌های خاصی برای پرورش «ابزار»تان بررسی می‌شوند. ما در این فصل با استعانت از برخی مربیان بزرگی که در این چند دههٔ اخیر عمدتاً (ولی نه منحصراً) در اروپا و آمریکا فعالیت کرده‌اند، به تنفس، بدن، صدا و تخیل می‌پردازیم.

فصل سوم با عنوان: «شما نقش گرفتید!»: آزمون بازیگری، دربارهٔ یکی از وضعیت‌های پرتنشی است که ما بازیگران با آن مواجهیم. وضعیتی که باید تمام استعدادهای ما در یک مهلت بسیار کوتاه متمرکز شوند. شرایط آزمون بازیگری بسته به نوع رسانه (یعنی تئاتر، تلویزیون، فیلم یا تجاری) می‌تواند کاملاً متفاوت باشد. ما در این فصل برخی از دشواری‌های آزمون بازیگری را بررسی و روش‌هایی نیز برای تخفیف فشار ارائه می‌کنیم.

وقتی آزمون بازیگری را پشت سر گذاشتید و نقش گرفتید، کار واقعی آغاز می‌شود. فصل چهارم با عنوان: «ساخت شخصیت»: فرایندهای تمرین، قلب این کتاب را تشکیل می‌دهد. این فصل از اولین مواجههٔ شما با متن تا تمرین با لباس در تئاتر و تمرین نهایی در تلویزیون را در بر می‌گیرد.

پس از مشخص شدن رسانه‌ای که در آن کار خواهید کرد و تمرین نقش، نوبت به بخش اصلی کار شما یعنی اجرا می‌رسد. فصل پنجم با عنوان: «شروعی دیگر، نمایشی دیگر»: اجرا، هنر اجرای شما را بررسی می‌کند. درگیری چندگانهٔ ذهنی بازیگر در اجرا پیچیده و دشوار است. ما در این فصل به‌ویژه به بازیگری جلوِ دوربین خواهیم پرداخت.

پیشگامان بازیگری معاصر

در فصل آخر یعنی فصل ششم با عنوان: «دست به دست کردن باتوم». یازده مأمور اجرای بازیگری، به برخی از اساتید پیشگام و اصلی در صد سال اخیر نظری اجمالی می‌اندازیم. همهٔ آن‌ها تکنیک‌های بازیگری غرب را به طور چشمگیری تحت تأثیر قرار داده‌اند و به طور قابل ملاحظه‌ای در تنظیم

www.ketab.ir

برنامه‌های درسی تئاتر نقش داشته‌اند. تمام کتاب‌هایی که به این افراد اختصاص دارد و زندگینامهٔ آن‌ها به‌راحتی در اینترنت در دسترس است. بنابراین در مورد هر استادْ ما به یکی از کتاب‌های اصلی و مهم او می‌پردازیم. برخی از نکات مهم این کتاب‌ها را (که شما می‌توانید در روش بازیگریتان به کار برید) استخراج کرده‌ایم و دربارهٔ آن‌ها هشدارهایی نیز محض یادآوری ارائه می‌کنیم. در یک شرایط ایدئال، همهٔ ما باید این فرصت را داشته باشیم که در کتب هر یک از این اساتید آموزش ببینیم. از آن‌جا که این امکان به‌ندرت وجود دارد، در این فصل شناختی کلی دربارهٔ کتاب‌هایی ارائه می‌شود با این هدف که یک نگرش بزار در اختیارتان قرار گیرد تا روش بازیگری منحصر به فرد خودتان را بسط و گسترش دهید و بدون این‌که الزاماً این فرصت در اختیارتان قرار گیرد که در یک برنامهٔ آموزشی کامل و طولانی‌مدت شرکت کنید، بفهمید از هر یک از «مأموریت»های اجرا چه چیزی دستگیرتان می‌شود.

«آسان‌ترین راه مستقیم است»

هزاران کتاب دربارهٔ بازیگری وجود دارد. هزاران مربی، کارگردان، معلم و راهنما که روش «خودشان» ـ که در اصل یک روش نیست ـ را در مورد بازیگری ارائه می‌کنند. آموزش انگلیسی-روسی خاص و تکامل‌دهنده از ایده‌هایی از استانیسلاوسکی، میخائیل چخوف و یِژی گروتُفسکی و دیگر معتقدم یک تکنیک واقعی به میزان کمکی که می‌کند ارزشمند است. بنابراین در کتاب بازیگری خودم، زیاد حرف زده‌ام و مطالب درخور را از هر کسی و هر جایی، از یک شخصیت خاص گرفته تا یک کارگردان یا یک روش، نقل‌قول کرده‌ام. جایی از برشت و جایی از میسنر صحبت کرده‌ام. در نهایت تمام مسیرها به یک جا ختم می‌شود. و آن بسیار ساده است: «توجه پویا». توجه پویا صرفاً به معنای شنیدن از طریق گوش‌ها نیست. بلکه یعنی توجه به بدن و چهرهٔ همبازیتان، توجه به تغییرات انرژی و ژست‌های بدنی او. مضافاً این‌که توجه پویا به

www.ketab.ir

معنای توجه به خودتان ــ به بدنتان و محرک عاطفیتان ــ نیز است. معمولاً این محرک‌ها به ادای کلمات منجر می‌شوند. و اگر شما بتوانید به کلماتتان و این‌که چگونه آن‌ها هم بر خودتان و هم بر همبازیتان تأثیر می‌گذارند، توجه کنید؛ و نیز به کلمات دیگر بازیگران و لحظات سکوت آن‌ها توجه کنید ــ در این‌جا منظور واقعاً گوش کردن است ــ آنگاه متوجه خواهید شد که در شرایط مختلفِ زندگیِ شخصیتی که بازی می‌کنید، دقیقاً چه عملی انجام دهید. و این نکتهٔ کلیدی است. می‌خواهم بگویم که از طریق توجه پویا شما کاملاً متوجه خواهید شد که چه عملی انجام دهید. توجه کنید و پاسخ دهید. عمل کنید و عکس‌العمل نشان دهید. بازیگری می‌تواند بسیار آسان باشد!

در سال ۱۹۶۷ بروس لی (۱۹۴۰-۱۹۷۳)، متخصص هنرهای رزمی، شکلی ابداع کرد که نام آن را جیت کان دو،[1] «روش کنترل مشت»، گذاشت. هدف او از ابداع سبک جدید این بود که بر تعداد تکنیک‌ها بیفزاید و تکنیک روی تکنیک بگذارد، بلکه این بود که از شر اضافات خلاص شود. او می‌خواست افراد را از اتکا به الگوها و سبک‌ها رها سازد. از نظر او «ویژگی منحصربه‌فرد» جیت کان دو سادگیِ آن است: «هیچ چیز تصنعی و غیرطبیعی در آن نیست. من همیشه معتقدم آسان‌ترین راه، راه مستقیم است. جیت کان دو صرفاً بیان مستقیم احساسات فرد با کم‌ترین حرکات و ویژگی است» (Lee 1971: 24).

لی می‌توانست یک کتاب دربارهٔ بازیگری بنویسد. به نظر من تنها یک سیستم بازیگری وجود ندارد. اگر ما خود را اسیر یک روش آموزشی خاص کنیم، خلاقیتمان نقصان پیدا خواهد کرد و تضعیف خواهد شد. درسی که باید از جیت کان دو، بازیگری هم در سادگی و موجز بودن آن است. در این صورت هر کاری که انجام می‌دهیم بیان مستقیم احساساتمان خواهد بود.

---

1. Jeet Kune Do

www.ketab.ir